

Sámedikki dievasčoahkkin Čoahkkingirji 02/18

Ávjuvárgaidnu 50, N-9730 Kárášjohka

Telefon +47 78 47 40 00

Telefaks +47 78 47 40 90

samediggi@samediggi.no

www.samediggi.no

Áigi: 01.06.2018 - 01.06.2018
Báiki: Kárásjohka

Sajis

Elisabeth Erke

Arild Pettersen Inga

Bjørn Inge Mo

John Kappfjell

Jørn Are Gaski

Kåre Ivar Olli

Per Mathis Oskal

Ronny Wilhelmsen

Synnøve Søndergaard

Tom Christer Sottinen

Inger Eline Eriksen Fjellgren

Isak Mathis O. Hætta

Anders Somby jr.

Arthur Tørfoss

Lars Filip Paulsen

Kjellrun Wilhelmsen

Tor H. Mikkola

Aili Guttorm

Ann Karin Kvernmo

Gunn Anita Jacobsen

Karen Anette Anti

Mathis Nilsen Eira

Niko Valkeapää

Nils Mikkelsen Utsi

Piera Heaika Muotka

Runar Myrnes Balto

Sandra Andersen Eira

Thomas Áhrén

Tor Gunnar Nystad

Jovna Vars Smuk

Ann-Elise Finbog

Hans Ole Nilsen Eira

Bellodat

Partipolitisk
uavhenig

AP/BB

AP/BB

AP/BB

AP/BB

AP/BB

AP/BB

AP/BB

AP/BB

AP/BB

Árja

FBL

FL

Frp

H

NORD

NORD

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR/SáB

SFP

SP

Várreláhttu

Åse Dahl

Johan Arne Hansen

Vidar Andersen

Beaska Niillas

Nancy Porsanger Anti

Jovna Zakarias Dunfjell

Bellodat

NORD

NSR

NSR

NSR/SáB

SP

ÅaSG

Permišuvnnat

Toril Bakken Kåven

Anne Henriette Reinås Nilut

Klemet Erland Hætta

Nora Marie Bransfjell

Sandra Márjá West

Márjá-Liissá Partapuoli

Cecilie Hansen

Ellinor Marita Jáma

Bellodat

NORD

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR/SáB

SP

ÅaSG

Sadjásaš:

Åse Dahl

Johan Arne Hansen

Vidar Andersen

Beaska Niillas

Nancy Porsanger Anti

Jovna Zakarias

Dunfjell

li oktage su sajis

li oktage su sajis

Saksliste

040/18 Vuodđudeapmi

041/18 Sámedikki árvalus/cealkámuš duohtavuođa- ja seanadankommišuvdnii

Ášši 040/18	Sámedikki dievasčoahkkin	01.06.2018-01.06.2018
-------------	--------------------------	-----------------------

Vuoddeapmi

	Áššennr. 18/2714
--	---------------------

Dievasčoahkkinjođihangotti árvalus

16.05.2018 beaiváduvvon gohččun árvaluvvon áššelistu, prográmma ja sárdnunáigi dohkkehuvo

Sámedikki dievasčoahkkin - 040/18

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 01.06.2018 dii. 09.00.

Jienasteapmi

39 áirasis ledje 37 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Dievasčoahkkinjođihangotti árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat.

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Elisabeth Erke	

DC - Mearrádus:

16.15.2018 beaiváduvvon gohččun árvaluvvon áššelistu, prográmma ja sárdnunáigi dohkkehuvo.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 01.06.2018 dii. 09.10

Ášši 041/18	Sámedikki dievasčoahkkinn	01.06.2018-01.06.2018
Ášši 004/18	Bajásšaddan- fuolahus- ja oahppolávdegoddi	29.05.2018-01.06.2018

Sámedikki árvalus/cealkámuš duohtavuodá- ja seanadankommišuvdnii

	Áššennr. 17/2805
--	---------------------

Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámediggi doarju Stuorradikki mandáhtaevttohusa Duohtavuodá- ja seanadankommišuvdnii, Sámedikki mearkkašumiiguin ja lasáhusaiguin.

Bajásšaddan- fuolahus- ja oahppolávdegoddi - 004/18

Evttohus

Evttohus ovddiduvvon Norgga Sámiid Riikkasearvvi / Sámeálbmot bellodaga (NSR/SáB) Beaska Niillasa bokte. Lávdegotti miellahtut Norgga Sámiid Riikkasearvvi (NSR) Ann Karin Kvernmo, Piera Heaika Muotka, Johan Arne Hansen, Niko Valkeapää, Nils Mikkelsen Utsi ja Gunn Anita Jacobsen, Áarjel-Saemiej Gielh Jovna Zakarias Dunfjell, Bargiidbellodaga (BB) Jørn Are Gaski ja Kåre Ivar Olli, soarjiasmeahtun áirras Elisabeth Erke, Sámeálbmotbellodaga Ann-Elise Finbog ja Nordkalottfolket Kjellrun Wilhelmsen dorjot:

Evttohus 1

Lassiin Sámedikkeráđi mearrádusárvalussii:

Sámediggi doarju dakkár kommišuvnna ásaheami mii galgá guorahallat assimilerema ja dan vearrivuodá mii lea čađahuvvon sámi ja kvena/norgga-suoma álbmoga vuostá Norggas.

Sámedikkis lea čuovvovaš árvalus kommišuvnna mandáhtan:

Áigerámma

Sámediggi oaivvilda ahte ferte addojuvvot doarvái áigi ja resurssat dán prosessii sihkkarastin dihtii kvalitehta ja ahte doarvái vuđolaččat guorahallojuvvo assimileren ja dat vearrivuodta mii lea čađahuvvon sámi ja kvena/norgga-suoma álbmoga vuostá Norggas. Áššesuorggi mohkkáivuodta ja viidodat gáibida ahte kommišuvnna ferte leat guhkit áigerámma, ja kárten ja gieđahallan váldá áiggi. Deatalaš lea atnit muittus ahte assimilerenpolitihkas leat leamaš iešguđet váikkuhusat sámi álbmogii, sihke ovttaskasdásis ja joavkodásis mánggaid buolvaid. Danne lea deatalaš ahte plánejuvvo buorre ja gelbbolaš proseassa. Danne ii leat doarvái dat 2 jagi áigerámma maid Stuorradikki presideantagoddi evttoha. Sámediggi čujuha dasa ahte “Truth and Reconciliation Commission of Canada” geavahii guhitta jagi iežas bargui, ja sin bargu lei ráddjejuvvon riikka assimilerenhistorjá dihto áššesuorgái.

Danne evttoha Sámediggi 5 jagi áigerámma. Kommišuvdna berre oažžut vejolašvuođa árvoštallat áigerámma viiddideami dárbbu mielde.

Metoda

Sámediggi oaivvilda ahte lea dárbu duddjot luohhtámuša ja oadjebas rámmaid kommišuvnna deaivvadeapmái ovttaskasaiguin, servodagaiguin ja sin historjjáid ektui. Danne gáibiduvvo kommišuvnna dakkár apparáhta mas lea gelbbolašvuohta ja mii lea ráhkkanan, vai buot oassálastit fuolahuvvojit nu bures go vejolaš. Ollugiidda lea assimileren traumatiserejeaddji ja dát proseassa sáhtá boktit garra dovdduid. Rávvejuvvo ahte kommišuvnna lea lagas ovttasbargu Sámi Našuvnnaš gealbobálvalusain (SÁNAG) barggustis. Sámi giella- ja kulturgelbbolašvuohta dárbbášuvvo deaivvadeamis sámi álbmogiin ja informánttaiguin. Kommišuvdna fertte maid atnit muittus ahte sámiin leat iešguđet vásáhusat assimilerenpolitihkain (geográfalaččat), ja vejolaš seanadanproseassat leat danne iešguđetlágánat. Kommišuvdna fertte vuhtiiváldit ahte ollu sámit iešguđet sivaidda eai háliit searvat dán bargui.

Mihttomearri

Sámediggi deattuha ahte Sámi servodagas leat stuorra vuordámušat dasa ahte kommišuvnna barggu vuođul galget čađahuvvot doaibmabijut viidásat seanadeami várás, ja ahte dat čuovvuluvvo stáhta eiseválddiid bealis. Sámediggi vuordá viidáseappot ahte Stuorradiggi bidjá dan vuođđun go ásaha kommišuvnna. Kommišuvdna sáhtá maidáid evttohit doaibmabijuid gaskan proseassa, go dan oaidná vejolažžan ja dárbbášlažžan.

Kommišuvnna namma

Sámediggi evttoha ahte kommišuvnna namma berre leat "Duohtavuodá- ja seanadankommišuvdna". Sámediggi atná evttohuvuon nama *Kommišuvdna guorahallat dáruiduhttinpolitihka ja vearrivuodá sámiid ja kvenaid/norggasuopmelaččaid vuostá (dáruiduhttin-kommišuvdna)* hui unohassan. Sámediggi huigaša garrasit geavaheames dakkár nama mii lea vuođđuduvvon sátnái "dáruiduhttin" dahje sisttisdoallá dan sáni, go dakkár nama sáhtá assosieret dainna ahte kommišuvdna galgá dáruiduhttit. Ii ge Sámediggi oainne makkárge siva dasa ahte dát proseassa galgá namuhuvvot earláganin go proseassat mat leat juo čađahuvvon eará osiin máilmmis.

Kommišuvnna fáttát

Sámediggi atná dan mearrádusa ahte ásahit dán kommišuvnna, almmolaš dovddasteapmin dasa ahte ain dárbbášuvvojit doaibmabijut váidudan dihtii stáhta assimilerenpolitihka váikkuhusaid. Sámedikki mielas lea buorre go Stuorradikki presideantagoddi mandáhtaevttohusastis dovddasta ahte vearrivuodá sámiid vuostá lea dagahan háviid sámi álbmogii mat eai leat vel savvon. Sámediggái lea deatalaš ahte eiseválddiid dovddastii ahte assimilerenpolitihkka, ja dat guottut ja ideologijat mat historjjá čađa leat dan bealuštan, áin čađahuvvo ođđaáiggi hámis. Dat gávnnavuvvo earret eará mánáidgárdefálaldaga, skuvla- ja oahpponeavvofálaldaga, dearvvašvuođa-, sosiála- ja mánáidsuodjalusáššiid, kulturásahusaid, sámi ealáhusaid, giela ja luonddu- ja resurssahálddašeami gažaldagain. Daid váikkuhusat adnojuvvojit assimileremin ja duolbmumin, vaikke vel dat ii leat álo áigumuššan. Sámediggi bivdá ahte dat boahtá čielgasit ovdan mandáhtas.

Stuorradikki presideantagoddi mandáhtaevttohusas leat namuhuvvon mánga ovdalis čađahuvvon doaibmabijju seanadeami várás, nu go ovdamearkka dihtii lágat ja ásahusat. Čuožžu earret eará ahte sámi álbmoga vuoigatvuođat leat nannejuvvon ollu lágaid ja ásahusaid bokte. Sámediggi áiddostahtá dás ahte sámit eai leat ožžon nannejuvvot iežaset vuoigatvuođaid dáid doaibmabijuid bokte, muhto mii leat baicce ožžon muhtumassii nannejuvvon riektedili. Sámiin leat juo vuoigatvuođat, muhto dat eai leat dohkkehuvvon. Viidáseappot oaivvilda Sámediggi deatalažžan ahte maidáid ON álgoálbmotvuoigatvuođaid julggaštus (UNDRIP) namuhuvvo.

Kommišuvdna fertte čuvget mearkkašumi hilgojuvuon ja dulbmojuvuon vuoigatvuođain, ja dat fertte boahtit čielgaseappot ovdan mandáhtas. Massit vuoigatvuođa doaimmahit iežas kultuvrra lea addán ollugiidda stuorra traumaid, fámohevuodadovddu ja vearrivuodadovddu.

Dásseárvu ja deaddu nissoniid dillái fertte čuvgejuvvo kommišuvnna barggus. Dutkan ja vásáhusat orrot čájeheamen ahte sámi nissoniin ja albmáin leat iešguđet hástalusat dálá servodagas. Ovdamearkka dihtii lea čájejuvuon ahte sámi nissonat gillájit eanet veahkaválddi lagas gaskavuodain go nissonat servodagas muđui. Sámediggi oaivvilda ahte sáhtá leat buorre go kommišuvnna bargu duođaštuvvo ja čuovvuluvvo sohkaheale perspektiivvas.

Skuvla áсахуssan lea leamaš guovddážiš ja beaktiil stáhta assimilerenpolitihkas. Ollu bahča muitalusat leat muitaluvvon sámi mánáid deaivvadeami birra skuvllain, ja mo dat lea merken sin eallinahkái. Dán historjjá berre kommišuvdna atnit muittus erenoamážit. Muhto dán seanadanbarggus ferte baicce skuvllas leat deatalaš rolla das ahte duddjot ja rievdadit guottuid ja lasihit máhtu sámi servodaga, kultuvrra ja historjjá birra. Sámi diliit, kultuvra ja historjá ferte oazžut stuorát saji oahppoplánain buot dásiin.

Sámediggi doarju dan ahte kommišuvnnas galgá leat mandáhta mannat guhkelebbui maŋas historjjálaš kártemis go evttohuuvon rámma jagi 1800 rájes otnáži. Dat attáši kommišuvdnii buoret vuođu áddet assimilerenpolitihka historjjá ja duogáža. Vai ádde viidodaga ja dynamihka, de ferte kommišuvdna maiddá geahčadit mo stáhta, girku, riekteológáduš ja akademiija leat ovttas doaimman assimilerenpolitihkas.

Sámediggi lea duhtavaš dainna go Stuorradikki presideantagoddi čujuha sullasaš proseassaide Ruoŧa ja Suoma bealde. Sámediggi oaivvilda ahte kommišuvnna bargu ferte gehččojuvvot ovttas proseassaiguin Suoma ja Ruoŧa bealde, ja ávžžuha kommišuvnna geavahit rádjastideaddji perspektiivva ja ovttasbarggu.

Sámediggi lea duhtavaš dainna go Stuorradikki presideantagoddi deattuha dárbbu geahčadit assimilerenpolitihka váikkuhusaid maiddá eanetlohkoservodahkii. Dutkan čájeha ahte lea stuorra váilevašvuohta máhtus sámiid ja sámi diliid birra nationála diehtomielalašvuođas, sihke ovttaskasain ja politihkas ja hálddašeamis buot dásiin.

Sámediggái lea deatalaš ahte dát proseassa čađahuvvo nationála dásis, vai šaddá oktasaš eaiggátvuohta ja seamma ádejuvvi historjjái sihke eanetlohkoservodaga, sámiid ja kvenaid/norggasuopmelaččaid bealis. Kultuvra, media ja duođaštanguovddáš sáhtášedje leat mielde dahkamin olámuđui máhtu assimilerenpolitihka ja kommišuvnnabarggu birra olles álbmogii.

Dat ahte dahkat sámi áššiid oaidnemeahtumin almmolaš dokumeanttain lea min oainnu mielde struktuvrralaš vealahepmi.

Kommišuvdna berre árvoštallat jeavddalaččat buktit oasseraporttaid Sámediggái ja Stuorradiggái, ja Sámediggi vuordá ahte gávdnojit oasseraporttat dán sámedigge- ja stuorradiggeáigodagas. Kommišuvdna sáhtá maiddá evttohit doaimbajuid gaskan proseassa, go oaidná vejolašvuođa ja dárbbu dasa.

Sámediggi bidjá eaktun ahte kommišuvdna geahčada buot árvalusaid mat leat bohtán sámi servodagas gulaskuddamiin ja álbmotčoahkkimiin, ja ahte dat váldojuvvojit vuhtii kommišuvnna bargovuodus.

Sámediggi vuordá ahte Stuorradikki presideantagoddi čađaha konsultašuvnnaid Sámedikkiin, ja ahte juksojuvvo friija ja ovddalgihtii dieđiheami vuođu miehtan ovdalgo kommišuvnna loahpalaš mandáhta ja čoahkkáduš mearriduvvo.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovaččat: Sámediggi doarju muđui sámediggeráđi árvalusa.

BFOL - Mearráduš:

Sámedikki dievasčoahkkin - 041/18

Evttohus 2

Arthur Tørfoss

Árvalus • Forslag

Áššis/til sak: 20/18

Lávdegoddi/komité: Dievasčoahkkin
Joavku/gruppe: Ovddádusbellodat
Áirasa namma/representantens navn: Arthur Tørfoss

Sámedikki cealkámuš Duohtavuođa- ja seanadankommišuvnna mandáhtii

Sámediggi konstatere ahte Stuoradiggi lea ásahan duohtavuođa- ja dáruiduhtinkommišuvnna. Sámediggi oaivvilda ahte dás bohtet heajos váikkuhusat. Buohkat leat dohkkehan ahte lea dahkkon vearrivuohhta, ii oktage biehttal dan. Muhto dat lea vássán áigi, mii leat dál 2018:s, ja oaffarrolla ii leat vuogas midjiide sámiide.

Dáruiduhtinproseassa lea oahpis ja bures duođaštuvvon. Norgga almmolašvuohhta, Gonagasa ja stáhtaministara bokte, leat ánuhan ándagassii dan dihte mii dáhpuhuvai. Sámediggi konstatere ahte kommišuvdna lea mearriduvvon. Sámediggi áigu láchčit dili nu ahte kommišuvdna oažžu buriid cealkámušaid ja veahkehit sin vai nákkejit bargat buori barggu. Seammas oaivvilda Sámediggi ahte mandáhtta ferte čielgaseabbo presiserejuvvot kommišuvnna barggu bohtosa ektui. Sámediggi váruha ahte bohtosat sáhttet geavahuvvot vuodđun vuoigatvuođagiččuide ja buhtadusaide norgga stáhta vuostá. Dál lea áigi guođđit dán ášši. Ii daga buori midjiide sápmelaččaide earenoamážiid, dahje norgga servodahkii obbalaččat, dađi eanet roggat dáid áššiid. Vearrivuohhta mii dahkkui, dan ii sáhte rievdadit, ja dálá servodagas leat áibbas eará rabas ja gierdevaš guottut sápmelaččaid ektui. Sámediggi ii hálit dološ áiggiid šat muittašit, muhto baicca ovttasbargat suohkaniiguin, fylkkaiguin ja stáhtain buori boahtteáiggi ovddas dáppe davvin.

Evttohus 3 Beaska Niillas, Kåre Olli, Anders Somby jr., Hans Ole Eira, Lars Filip Paulsen, Jovna Z. Dunfjell, Inger Eline Eriksen, Kjellrun Wilhelmsen, Ann-Elise Finbog ja Elisabeth Erke

Beaska Niillas

Sámediggi doarju dakkár kommišuvnna ásaheami mii galgá guorahallat assimilerema ja dan vearrivuođa mii lea čađahuvvon sámi ja kvena/NorggaSuoma álbmoga vuostá Norggas.

Sámedikkis lea čuovvovaš cealkámuš kommišuvnna mandáhtii:

Kommišuvnna namma

Sámediggi evttoha ahte kommišuvnna namma galgá leat "Duohtavuođa- ja seanadankommišuvdna". Sámediggi atná evttohuvvon nama *Kommišuvdna guorahallat dáruiduhtinpolitihka ja vearrivuođa sápmelaččaid ja kvenaid/norggasuopmelaččaid vuostá (dáruiduhtinkommišuvdna)* unohassan ja heivetmeahtumin go dat sáhtta buktit boasttu assosiašuvnnaid . Sámediggi huigáša garrasit geavaheames dakkár nama mii lea vuodđuduvvon sátnái "dáruiduhtin" dahje sisttisdoallá dan sáni. Sámediggi ii oainne makkárge siva dasa ahte dát proseassa galgá namuhuvvot earálágánin go proseassat mat leat juo čađahuvvon eará osiin máilmmis.

Rámmaeavttut

Sámediggi oaivvilda ahte ferte addojuvvot doarvái áigi ja resurssat dán prosessii sihkarastin dihtii kvalitehta ja ahte doarvái vuđolaččat guorahallojuvvot assimileren ja dat vearrivuohhta mii lea čađahuvvon sámi ja kvena/norggasuoma álbmoga vuostá Norggas. Áššesuorggi mohkkáivuohhta ja viidodat gáibida ahte kommišuvnna ferte leat guhkit áigerámma danne go kárten ja gjeđahallan váldá áiggi. Deatlaš lea atnit muittus ahte assimilerenpolitihkas leat leamaš iešguđet váikkuhusat sámi álbmogii, sihke ovttaskásdásis ja joavkodásis mánggaid buolvvaid. Danne lea deatlaš ahte plánejuvvot buorre ja árvvolaš proseassa. Sámediggi ballá ahte 2 jagi áigerámma maid Stuorradikki presideantagoddi evttoha ii leat doarvái. Sámediggi čujuha dasa ahte "Truth and Reconciliation Commission of Canada" geavahii guhhta jagi iežas bargui, ja sin bargu lei ráddjejuvvon riikka assimilerenhistorjjá dihto áššesuorgái.

Danne evttoha Sámediggi 4 jagi áigerámma. Sámediggi eaktuda ahte kommišuvdna oažžu vejolašvuođa áigerámma justeret jus nu lea dárbu.

Metoda

Sámediggi oaivvilda ahte lea dárbu duddjot luohhtámuša ja oadjebas rámmaid kommišuvnna

deavvadeapmái ovttaskasaiguin, servodagaiguin ja sin historjjáid ektui. Danne gáibiduvvo kommišuvnnas dakkár apparáhta mas lea gelbbolašvuohta ja mii lea ráhkkanan, vai buot oassálastit fuolahuvvojit nu bures go vejolaš. Ollugiidda sáhtá vásihusaid birra muitalepmi boktit garra dovdduid. Rávvejuvvo ahte kommišuvnnas lea lagas ovttaska bargu Sámi Našuvnnalaš gealbobálvalusain (SÁNAG) barggustis. Sámi giella- ja kulturgelbbolašvuohta dárbbášuvvo deavvadeamis sámi álbmogiin ja informánttaiguin. Kommišuvdna ferta maid atnit muittus ahte sámiin leat iešguđet vásáhusat assimilerenpolitihkain (geográfalaččat), ja vejolaš seanadanproseassat leat danne iešguđetlágánat. Kommišuvdna ferta vuhtiváldit ahte ollu sápmelaččat iešguđet sivaid geažil eai háliit searvat dán bargui.

Sámediggái lea deatalaš ahte dát proseassa čađahuvvo nátionála dásis, vai šaddá oktasaš eaiggátvuohta ja seamma áddejupmi historjái sihke eanetlohkoservodaga, sápmelaččaid ja kvenaid/norggasuopmelaččaid bealis. Kultuvra, media ja duođastanguovddáš sáhtášedje leat mielde dahkamin olámuddui máhtu assimilerenpolitihka ja kommišuvdnabarggu birra olles álbmogii.

Sámediggi bidjá eaktun ahte kommišuvdna geahčada buot árvalusaid mat leat bohtán sámi servodagas gulaskuddamiin ja álbmotčoahkkimiin, ja ahte dat šaddet kommišuvnna bargovuodu oassin.

Kommišuvnna fáttát

Sámediggi atná dan mearrádusa ahte ásahit dán kommišuvnna, almmolaš dovddasteapmin dasa ahte ain dárbbášuvvojit doaibmabijut buhtadit stáhta assimilerenpolitihka váikkuhusaid. Sámediggi vuordá ahte Stuorradiggi bidjá dan vuodđun kommišuvnna ásaheamis.

Sámedikki mielas lea buorre go Stuorradikki presideantagoddi mandáhtaevttohusastis dovddasta ahte vearrivuohta sápmelaččaid vuostá lea dagahan háviid sámi álbmogi mat eai leat vel savvon. Sámediggái lea deatalaš ahte eiseválddit dovddastit ahte ovddeš assimilerenpolitihka gávdno otná servodatstruktuvrrain. Sámediggi konstatere ahte dat dáhpáhuvá earret eará mánáidgárdefálaldaga, skuvla- ja oahpponeavvofálaldaga, dearvvašvuođa-, sosiála- ja mánáidsuodjalusáššiid, kulturásahusaid, sámi ealáhusaid, giela ja luondu- ja resurssahálddašeami gažaldagain. Dáid struktuvrraid váikkuhusat adnojuvvojit assimileremin ja duolbmumin, vaikke vel dat ii leat álo áigumuššan. Sámediggi dáhttu ahte dat bohtá čielgasit ovdan mandáhtas.

Stuorradikki presideantagotti mandáhtaevttohusas leat namuhuvvon mánja ovdalis čađahuvvon doaibmabiju seanadeami várás, nu go ovdamearkka dihtii lágat ja ásahusat. Čuožžu earret eará ahte sámi álbmoga vuoigatvuođat leat nannejuvvon ollu lágaid ja ásahusaid bokte. Sámediggi áiddostahtá dás ahte sápmelaččat leat dušše muhtun muddui ožžon nannejuvvot iežaset vuoigatvuođaid dáid doaibmabijuid bokte. Dasto atná Sámediggi deatalažžan ahte maiddá ON álgoálbmotvuoigatvuođaid julggaštus (UNDRIP) namuhuvvo mandáhtas.

Kommišuvdna ferta čuvget makkár váikkuhusaid stáhta váilevaš dohkkeheapmi sápmelaččaid olmmoš- ja eamiálbmotvuoigatvuođain lea buktán ja ain buktá sápmelaččaide, sihke ovttaskas olbmui ja jovkui. Kommišuvnna mandáhta oassin ferta leat čilget guđe láhkái sápmelaččat historjjá čađa gitta otnáži leat massán eana- ja resursavuoigatvuođaid, maiddá resurssaide beassan, ja daid váikkuhusaid.

Dutkan ja vásáhusat orrot čájeheamen ahte sámi nissoniin ja albmáin leat iešguđet hástalusat dálá servodagas. Ovdamearkka dihtii lea čájuhuvvon ahte sámi nissonat gillájit eanet veahkaválddi lagas gaskavuođain go nissonat servodagas muđui. Sámediggi oaivvilda ahte sáhtá leat buorre go kommišuvnna bargu duođastuvvo ja čuovvuluvvo sohkabeale perspektiivvas.

Ollu vuoras olbmuid lea internáhtaellin ja manahuvvon skuvla buktán heajos váikkuhusaid olles eallinahkái earret eará oahppovejolašvuođaid dáfus, bargoeallimii beassama dáfus, ja dagahan olbmo dillái vuolimus penšonistan.

Skuvla ásahussan lea leamaš guovddáži ja beaktii stáhta assimilerenpolitihkas, ja dasa ferta bidjat earenoamáš fuomášumi. Boahtevaš seanadanbarggus ferta leat guovddáži dat mo dálá ásahusain sáhtáži leat deatalaš rolla das ahte duddjot ja rievdadit guottuid ja lasihit máhtu sámi servodaga, kultuvrra, historjjá ja vuoigatvuođaid birra. Sámediggi lea duhtavaš dainna go Stuorradikki presideantagoddi deattuha dárbbu geahčadit assimilerenpolitihka váikkuhusaid maiddá

eanelohkoservodahkii.

Sámediggi doarju dan ahte kommišuvnnas galgá leat mandáhta mannat guhkibui historjjálaš kártemis go dušše 1800-loguid rájes otnáži. Dat attáši kommišuvdnii buoret vuodu áddet assimilerenpolitihka historjjá ja duogáža. Vai ádde viidodaga ja dynamihka, de ferte kommišuvdna maiddá geahčadit mo stáhta, girku, riektelágádus ja akademiija leat ovttas doaimman assimilerenpolitihkas.

Sámediggi lea duhtavaš dainna go Stuorradikki presideantagoddi čujuha sullasaš proseassaide Ruota ja Suoma bealde. Sámediggi ávžžuha kommišuvnna geavahit rádjaraštideaddji perspektiivva ja ovttasbarggu.

Loahpahanmearkašumit

Kommišuvdna berre árvoštallat jeavddalaččat buktit oasseraporttaid Sámediggái ja Stuorradiggái, ja Sámediggi vuordá ahte bohtet oasseraporttat dán sámedigge- ja stuorradiggeáigodagas.

Kommišuvdna sáhtá maid evttohit doaimmabijuid gaskan proseassa, go oaidná vejolašvuoda ja dárbbu dasa.

Sámediggi vuordá ahte Stuorradikki presideantagoddi čađaha konsultašuvnnaid Sámedikkiin, ja ahte juksojuvvo friija ja ovddalgihtii dieđihuvvon miehtan ovdalgo kommišuvnna loahpalaš mandáhta ja čoačkkádus mearriduvvo.

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 01.06.2018 dii. 09.10

Jienasteapmi

39 áirasis ledje 36 čoačkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 1 ii ovddiduvvon
- Evttohus 2 hilgojuvvoi 35 jienain 1 jiena vuostá
- Evttohus 3 mearriduvvui 35 jienain 1 jiena vuostá

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Beaska Niilas, áššejođiheaddji	
2	Runar Myrnes Balto	
3	Ronny Wilhelmsen	
4	Arthur Johan Tørfoss	
5	Kåre Olli	
6	Inger Eline Eriksen Fjellgren	
7	Nancy Charlotte Porsanger Anti	
8	Arild Pettersen Inga	
9	Kjellrun Wilhelmsen	Runar Myrnes Balto
10	Vidar Andersen	
11	Anders Somby jr.	Inger Eline Eriksen Fjellgren
		Kjellrun Wilhelmsen
		Per Mathis Oskal
	Anders Somby jr.	
12	Mathis Nilsen Eira	
13	Lars Filip Paulsen	Kjellrun Wilhelmsen
		Beaska Niilas
		John Kappfjell

	Lars Filip Paulsen	
14	Silje Karine Muotka	John Kappfjell
15	Beaska Niilas	
16	Piera Heaika Muotka	
17	Ann-Elise Finbog	
18	Henrik Olsen	
19	Nancy Charlotte Porsanger Anti	
20	Aili Keskitalo	
21	Beaska Niilas, áššejođiheaddji	

DC - Mearrádus:

Sámediggi doarju dakkár kommišuvnna ásaheami mii galgá guorahallat assimilerema ja dan vearrivuođa mii lea čađahuvvon sámi ja kvena/NorggaSuoma álbmoga vuostá Norggas.

Sámedikkis lea čuovvovaš cealkámuš kommišuvnna mandáhtii:

Kommišuvnna namma

Sámediggi evttoha ahte kommišuvnna namma galgá leat "Duohtavuođa- ja seanadankommišuvdna". Sámediggi atná evttohuvvon nama *Kommišuvdna guorahallat dáruiduhttinpolitihka ja vearrivuođa sápmelaččaid ja kvenaid/norggasuopmelaččaid vuostá (dáruiduhttin kommišuvdna)* unohassan ja heivetmeahtumin go dat sáhtá buktit boasttu assosiašuvnnaid . Sámediggi huigáša garrasit geavaheames dakkár nama mii lea vuođđuvuvvon sátnái "dáruiduhttin" dahje sistisdoallá dan sáni. Sámediggi ii oainne makkárge siva dasa ahte dát proseassa galgá namuhuvvot earálágánin go proseassat mat leat juo čađahuvvon eará osiin máilmmis.

Rámmaeavttut

Sámediggi oaivvilda ahte ferte addojuvvot doarvái áigi ja resurssat dán prosessii sihkkarastin dihtii kvalitehta ja ahte doarvái vuđolaččat guorahallojuvvo assimileren ja dat vearrivuohta mii lea čađahuvvon sámi ja kvena/norggasuoma álbmoga vuostá Norggas. Áššesuorggi mohkkáivuoha ja viidodat gáibida ahte kommišuvnna ferte leat guhkit áigerámma danne go kárten ja gieđahallan váldá áiggi. Deatalaš lea atnit muittus ahte assimilerenpolitihkas leat leamaš iešguđet váikkuhusat sámi álbmogii, sihke ovttaskasdásis ja joavkodásis mánggaid buolvaid. Danne lea deatalaš ahte plánejuvvo buorre ja árvolaš proseassa. Sámediggi ballá ahte 2 jagi áigerámma maid Stuorradikki presideantagoddi evttoha ii leat doarvái. Sámediggi čujuha dasa ahte "Truth and Reconciliation Commission of Canada" geavahii guhtha jagi iežas bargui, ja sin bargu lei ráddjejuvvon riikka assimilerenhistorjiá dihto áššesuorgái.

Danne evttoha Sámediggi 4 jagi áigerámma. Sámediggi eaktuda ahte kommišuvdna oažžu vejolašvuođa áigerámma justeret jus nu lea dárbu.

Metoda

Sámediggi oaivvilda ahte lea dárbu duddjot luohhtámuša ja oadjebas rámmaid kommišuvnna deaivvadeapmái ovttaskasaiguin, servodagaiguin ja sin historjiáid ektui. Danne gáibiduvvo kommišuvnna dakkár apparáhta mas lea gelbbolašvuoha ja mii lea ráhkkanan, vai buot oassálastit fuolahuvvojit nu bures go vejolaš. Ollugiidda sáhtá vásihusaid birra muitaleapmi boktit garra dovduid. Rávvejuvvo ahte kommišuvnna lea lagas ovttasbargu Sámi Našuvnnaš gealbobálvalusain (SÁNAG) barggustis. Sámi giella- ja kulturgelbbolašvuoha dárbbášuvvo deaivvadeamis sámi álbmogiin ja informánttaiguin. Kommišuvdna ferte maid atnit muittus ahte sámiin leat iešguđet vásáhusat assimilerenpolitihkain (geográfalaččat), ja vejolaš seanadanproseassat leat danne iešguđetlágánat. Kommišuvdna ferte vuhtiváldit ahte ollu sápmelaččat iešguđet sivaid geažil eai háliit searvat dán bargui.

Sámediggái lea deatalaš ahte dát proseassa čađahuvvo nátionála dásis, vai šaddá oktasaš eaiggátvuoha ja seamma áddejupmi historjiá sihke eanetlohkoservodaga, sápmelaččaid ja kvenaid/norggasuopmelaččaid bealis. Kultuvra, media ja duođaštanguovddáš sáhtášedje leat mielde

dahkamin olámuddui máhtu assimilerenpolitihka ja kommišuvdnabarggu birra olles álbmogii.

Sámediggi bidjá eaktun ahte kommišuvdna geahčada buot árvalusaid mat leat bohtán sámi servodagas gulaskuddamiin ja álbmotčoahkimiin, ja ahte dat šaddet kommišuvnna bargovuodu oassin.

Kommišuvnna fáttát

Sámediggi atná dan mearrádusa ahte ásahit dán kommišuvnna, almmolaš dovddasteapmin dasa ahte ain dárbbášuvvojit doaibmabijut buhtadit stáhta assimilerenpolitihka váikkuhusaid. Sámediggi vuordá ahte Stuorradiggi bidjá dan vuodđun kommišuvnna ásaheamis.

Sámedikki mielas lea buorre go Stuorradikki presideantagoddi mandáhtaevttohusastis dovddasta ahte vearrivuohta sápmelaččaid vuostá lea dagahan háviid sámi álbmogii mat eai leat vel savvon. Sámediggái lea deatalaš ahte eiseválddit dovddastit ahte ovdeš assimilerenpolitihka gávdno otná servodatstruktuvrrain. Sámediggi konstatere ahte dat dáhpáhuvá earret eará mánáidgárdefálaldaga, skuvla- ja oahpponeavvofálaldaga, dearvvašvuođa-, sosiála- ja mánáidsuodjalusáššiid, kulturásahusaid, sámi ealáhusaid, giela ja luondu- ja resurssahálddašeami gažaldagain. Dáid struktuvrraid váikkuhusat adnojuvvojit assimileremin ja duolbmumin, vaikke vel dat ii leat álo áigumuššan. Sámediggi dáhttu ahte dat bohtá čielgasit ovdan mandáhtas.

Stuorradikki presideantagotti mandáhtaevttohusas leat namuhuvvon mánga ovdalis čadahuvvon doaibmabiju seanadeami várás, nu go ovdamearkka dihtii lágat ja ásahusat. Čuožžu earret eará ahte sámi álbmoga vuoigatvuođat leat nannejuvvon ollu lágaid ja ásahusaid bokte. Sámediggi áiddostahtá dás ahte sápmelaččat leat dušše muhtun muddui ožžon nannejuvvot iežaset vuoigatvuođaid dáid doaibmabijuid bokte. Dasto atná Sámediggi deatalažžan ahte maiddá ON álgoálbmotvuoigatvuođaid julggaštus (UNDRIP) namuhuvvo mandáhtas.

Kommišuvdna ferte čuvget makkár váikkuhusaid stáhta váilevaš dohkkeheapmi sápmelaččaid olmmoš- ja eamiálbmotvuoigatvuođain lea buktán ja ain buktá sápmelaččaide, sihke ovttaskas olbmui ja jovkui. Kommišuvnna mandáhta oassin ferte leat čilget guđe láhkái sápmelaččat historjjá čađa gitta otnáži leat massán eana- ja resursavuoigatvuođaid, maiddá resurssaide beassan, ja daid váikkuhusaid.

Dutkan ja vásáhusat orrot čájeheamen ahte sámi nissoniin ja albmáin leat iešguđet hástalusat dálá servodagas. Ovdamearkka dihtii lea čájehuvvon ahte sámi nissonat gillájit eanet veahkaválldi lagas gaskavuođain go nissonat servodagas muđui. Sámediggi oaivvilda ahte sáhtá leat buorre go kommišuvnna bargu duođaštuvvo ja čuovvuluvvo sohka beale perspektiivvas.

Ollu vuoras olbmuid lea internáhtaellin ja manahuvvon skuvla buktán heajos váikkuhusaid olles eallinahi eanet eará oahppovejolašvuođaid dáfus, bargoeallimii beassama dáfus, ja dagahan olbmo dillái vuolimus penšonistan.

Skuvla ásahussan lea leamaš guovddáži ja beaktii stáhta assimilerenpolitihkas, ja dasa ferte bidjat earenoamáš fuomášumi. Boahhtevaš seanadanbarggus ferte leat guovddáži dat mo dálá ásahusain sáhtáši leat deatalaš rolla das ahte duddjot ja rievdadit guottuid ja lasihit máhtu sámi servodaga, kultuvrra, historjjá ja vuoigatvuođaid birra. Sámediggi lea duhtavaš dainna go Stuorradikki presideantagoddi deattuha dárbbu geahčadit assimilerenpolitihka váikkuhusaid maiddá eanetlohkoservodahkii.

Sámediggi doarju dan ahte kommišuvnnas galgá leat mandáhta mannat guhki bui historjjálaš kártemis go dušše 1800-loguid rájes otnáži. Dat attáši kommišuvdnii buoret vuodu áddet assimilerenpolitihka historjjá ja duogáza. Vai ádde viidodaga ja dynamihka, de ferte kommišuvdna maiddá geahčadit mo stáhta, girku, riektelegáduš ja akademiija leat ovtta doaibman assimilerenpolitihkas.

Sámediggi lea duhtavaš dainna go Stuorradikki presideantagoddi čujuha sullasaš proseassaide Ruota ja Suoma bealde. Sámediggi ávžžuha kommišuvnna geavahit rádjastideaddji perspektiivva ja ovttasbarggu.

Loahpahanmearkašumit

Kommišuvdna berre árvoštallat jeavddalaččat buktit oasseraporttaid Sámediggái ja Stuorradiggái, ja Sámediggi vuordá ahte bohtet oasseraporttat dán sámedigge- ja stuorradiggeáigodagas. Kommišuvdna sáhtá maid evttohit doaibmajuid gaskan proseassa, go oaidná vejolašvuođa ja dárbbu dasa.

Sámediggi vuordá ahte Stuorradikki presideantagoddi čađaha konsultašuvnnaid Sámedikkiin, ja ahte juksojuvvo friija ja ovddalgihtii dieđihuvvon miehtan ovdalgo kommišuvnna loahpalaš mandáhta ja čoahkkádus mearriduvvo.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 01.06.2018 dii. 11.25

Vuolličállit lea lohkan čoahkkingirji, ja gávnahan ahte čoahkkingirjái fievrriduvvon mearrádušat leat nu movt Sámediggi mearridii.

Kárásjohka, 01.06.2018 - 01.06.2018

Dievasčoahkkinjođihangoddi

Elisabeth Erke
jođiheaddji

Tor Gunnar Nystad
nubbinjođiheaddji